

Lovagias üzlet – Civilizációs szabályozók online szexpartnerkereső médiafelületeken

A leíró tanulmány első részében a prostitúció, mint társadalmi jelenség lehetséges megközelítési irányainak áttekintése történik meg, kiemelve ezek közül az evolúciós és a társadalomkritikai megközelítéseket. Ezután civilizációtörténeti kontextusba helyeződik a kiberprostitúció jelensége, összevetve a középkori lovageszményt (eszményített nőalak vs. kihasznált és lenézett nő elkülönülése) a kiberkorszakban történt változásaival (az eszményített nőalak és a kihasznált nő azonossá válik). Az elméleti áttekintést a vizsgált közösségi oldalak bemutatása és web 2.0 alapú rendszereinek vázlatos ismertetése követi, majd erre, illetve az oldalakon található szövegtörzsek releváns részeinek kvalitatív tartalomelemzésére támaszkodva a vizsgált színtér főbb kommunikációdinamikai sajátosságai tárulnak fel.

Kulcsszavak: *digitális identitás, prostitúció, lovag, hálózati kommunikáció, virtuális közösség*

Szerzői információ:

Bokor Tamás PhD kommunikációkutató, kommunikációs tréner. 1983-ban született Szentendrén. A kommunikáció és történelem szakok elvégzését követően 2012-ben a Pécsi Tudományegyetem Kommunikáció Doktori Programjában szerzett PhD fokozatot. A Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Karának adjunktusa, emellett trénerként közreműködik a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Vezető- és Továbbképző Intézetének munkájában és a versenyszféra cégeinek kommunikációs képzéseiben. Kutatói érdeklődésének homlokterében a hálózati kommunikáció, a média és integritás viszonya, valamint a médiatudatosság áll.

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Bokor Tamás, „Lovagias üzlet – Civilizációs szabályozók online szexpartnerkereső médiafelületeken”. *Információs Társadalom* XV, 3. szám (2015): 85–101.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.XV.2015.3.5>

A folyóiratban közölt művek

*a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0
Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.*

Bokor Tamás

Lovagias üzlet – civilizációs szabályozók online szexpartnerkereső médiafelületeken

„Don't judge me,
You could be me in another life,
In another set of circumstances.
Don't judge me
One more night
I'll just have to take my chances
For tomorrow we'll see.”

(Sting: *Tomorrow We'll See*)

Bevezetés

A prostitúció kérdésköre gazdagon kutatott téma a társadalomtudományokban, főleg a devianciaszociológia és a szociálpolitika tudományterületén. A meglévő kutatások – éppúgy, mint az e témakörben készült szociografikus és szépirodalmi művek – elsősorban az „utcai” prostitúciót vizsgálják, hangsúlyozva a prostituáltak kiszolgáltatottságát, a férfi és nő közötti alá- és fölérendeltségi viszonyokat, a férfiközpontú gazdasági rendszert és annak elember-telenítő következményeit.

Jelen tanulmány egy másik, az utóbbi esztendőkből megerősödött terepen, az online szexpartnerkereső médiumok alkotta színtéren vizsgálja a prostitúció jelenségét. E megközelítés vegyesen tartalmaz leíró és társadalomkritikus szempontokat. A társadalmi szabályozás kommunikációs nézőpontjából tekint tárgyára, elvonatkoztatva ezzel az „utcai prostitúció” szociológiájától. Azt kívánja bemutatni – nem eltagadva és nem lekicsinyelve a prostitúció negatív társadalmi hatásait –, hogy milyen széleskörű kommunikatív folyamatokat tesz lehetővé az újmédia-színtér, s benne a társasági média¹ a szexpartnerkeresés során. E folyamatok az újmédia létezése előtt egyáltalán nem, vagy csak nagyon szűk körben léteztek. A nyilvános beszámolók, az ajánlási rendszer, a minősítés, a „hűségakciók” és más tipikus társaságimédia-eszközök azonban új teret nyitottak a prostitúció számára.

A tanulmány hipotézisei a következők.

- (H1) Az online megvalósuló prostitúció a legnépszerűbb társaságimédia-platformok eszköztárából merít. Ennek következtében
- (H2) erős koherenciát teremt a felhasználók között,
- (H3) és intenzív, nyílt kommunikációt biztosít, amelynek szókimondó mivoltát azonban árnyalják és korlátozzák a férfi-nő kapcsolatban a nővel szembeni tisztelet társasági szabályai.

¹ Az újmédia-szakirodalomban legtöbbször közösségi médiának nevezik a web 2.0 eszközeit alkalmazó weboldalak összességét. Jelen tanulmány szerzője pontosabbnak véli a „közösségi” szó helyett a „társasági” kifejezés használatát. Ahogy Molnár (2014) rámutat, az ún. közösségi média többnyire nem hoz létre közösséget, közösségi érzést, inkább csak társaságot ad, társasági színteret biztosít.

A gondolatmenet vezérfonala, hogy a vizsgált kommunikációs jelenség távoli rokonságban áll a középkori lovageszmény ellentmondásos nőtiszteletével: a nő egyszerre válik elérhetetlen ideálképpé és szexuális tárgyá.

Az írás a kommunikáció- és újmédia-elmélet kurrens szakirodalmán kívül sokat merít a prostitúció szociológiai és evolúciós irodalmából, a hipotézisek felülvizsgálatához pedig igénybe veszi többek között Norbert Elias civilizációs-szabályozási elgondolásait, Jürgen Habermas főbb tételeit a nyilvánosságról és a társadalmi szerkezetről, s bevonja az elemzésbe a posztmodern társadalomtudományi szemléletmódot. Az empirikus vizsgálat alapanyagát két olyan online szexpartnerkereső felület fórumainak és hirdetéseinek kvalitatív tartalomelemzése adja, amelyeknek oldalanként legalább 800 hirdetője van.

Prostitúció: liminalitás és újraszervesülés

A prostitúció (azaz a személyi szabadság kiszolgáltatása fizetségért vagy befolyásért) széles értelemben mindenfajta „önkiárúsításra” vonatkozik. Ilyen értelemben a pénzbeli fizetségért nyújtott szexuális szolgáltatás a jelenségnek csak egyik szelete, amely mellett számos más forma létezik.² Jelen tanulmány a prostitúció szűkebb, szexuális tartalmú jelentésére összpontosít.

A prostitúció evolúciós örökségünk, amelynek értelmezése a két nem esetében különböző megközelítéseket kíván. A férfiak esetében az alkalmi vagy rövid távú párválasztás világos előnyökkel jár (tudniillik gyors és hosszabb távú kötelezettségektől mentes kielégülés), míg a nőknél ezt a stratégiát nehezebb értelmezni (Buss–Schmitt, 1993). Ugyanakkor a nők esetében is releváns lehet az alkalmi kapcsolatok fenntartása, amennyiben az a hosszú távú párválasztást szolgálja, mintegy „felderítésként”, „előválogatásként” az elérhető férfiak között. A nő így méri fel saját vonzerejét és a partnerek minőségét, s szinte kézenfekvő, hogy azonnali ellenszolgáltatást, ajándékot vár, hiszen ő viseli az aktus lehetséges kockázatait is (Forrai, 2010, 89-90. o.). Alapértelmezésben a rövid távú párválasztási stratégiából a nő átvált a hosszú távú párválasztásra, amikor arra alkalmas partnert talál, s vele gondoskodik az utódnemzésről.

Az a tény azonban, hogy a világon gyakorlatilag minden kultúrában ismert a prostitúció jelensége (Burley–Symanski, 1981), arra mutat rá, hogy minden társadalomban voltak és vannak nők, akik benne ragadnak a rövid távú párválasztási stratégiában, s nem lépnek át a hosszú távúba. A rövid távú stratégiában ragadásnak evolúciós előnyei vannak, hiszen a monogám kapcsolatokra alapozott közösségekben a férfiak egy része gyakran pár nélkül marad (a lovagkorban például az elsőszülöttség elve miatt). Elsősorban nekik ajánlják fel szexuális szolgáltatásaikat azok a nők, akiknek ugyancsak nem jutott pár, cserébe természetesen a megélhetésüket biztosító anyagi ellenszolgáltatásért. Mindez a férfiak egymás közötti versengését és agresszióját is képes lehet csökkenteni – mutat rá a humánétológiai nézőpont. Ezeket az előnyöket tehát rendszerszinten mind a prostituáltak, mind az adott

² Pl. a kitartott szerető, aki csak egyetlen támogatónak ajánlja fel szexuális kapacitását különböző előnyökért cserébe, vagy a szexualitással közvetlen kapcsolatban akár egyáltalán nem is álló „szellemi prostituált”, aki kritika nélkül kínálja fel tudását, kognitív képességeit valamilyen célra, rendszerint valamiféle haszon megszerzésének reményében.

társadalomban élő családok élvezik – legalábbis elvileg –, eltekintve az egyéni negatív hatásoktól (kiszolgáltatottság, szerepberagadás, agresszióknak való kitettség, a családban élő nők megcsalása prostituáltakkal stb.).

A prostitúció makroszintű előnyeit a jelenség „iparosítása” szorította háttérbe. Köz-helyszámba menő evolúciós megfontolás, hogy az emberiséggel csaknem egyidős „ősi mesterség” pozitív hatással bírt a társadalmakra, máskülönben a prostitúció időközben kiszelektálódott volna a közösségi viselkedésminták és szerepek közül. A 18-19. század Európájában – részben a városiasodás következményeként – az emberek elmagányosodása és ezzel párhuzamosan az urbanizálódott tömeg népsűrűségének növekedése fellendítette a prostitúciót. A korábban a társadalom szerves részeként élő prostituált közösség külön kasztba szerveződött. Tagjainak nagy része pusztán megélhetési okokból belekényszerül vagy – újkori fejleményként – kiszolgáltatottsága folytán belekényszerítik ebbe a helyzetbe, amelynek funkciója már teljesen elszakadt a több tízezer évvel korábbi szereptől (Forrai, 2010). Az iparosodás a prostitúcióra is hamar kihat, termelővé teszi a prostituáltat, aki így már nem képes a közösség szexuális egyensúlyát biztosító funkcióját ellátni, hanem helyette egyre fokozódó jövedelemtermelésre készített eszközzé válik, komplett intézményrendszerrel a háttérben (futtatók, bordélyházak, stb.).

A prostituált társadalmi szerepe tehát az egyén felől az áru irányába tolódik: miközben egyénként kiválik a társadalom szerves egységéből, áruként újraszerveződik oda.³ Mindez olyan entitássá teszi, akinek piaci értékét nem a társadalmi, hanem a gazdasági szubkulturális hálózatban elfoglalt helyzete és beágyazottsága határozza meg.

Civilizációs közeg: a lovageszmény és a nyilvánosság átalakulása

Norbert Elias (1987) arra mutat rá, hogy a külső viselkedésszabályozás – előírások, szabályrendszerek, illemtankönyvek – szerepét a 20. század elejétől fokozatosan átveszi a belsőleg motivált viselkedésszabályozás, az önszabályozás. Ez a folyamat a prostitúció esetében is lezajlott, hiszen a középkori nyugat-európai gondolkodástörténetben a prostituált társadalmi szerepe eltagadhatatlan, a közszereplők „köznőkhöz” folyamodása ismert és elfogadott tény volt. Ugyanakkor törvényekkel és/vagy más írott és íratlan társadalmi szabályok segítségével a közösségek – koronként más-más mértékben – igyekeztek mederben tartani e tevékenységet (függően az adott közösség politikai és vallási hozzáállásától). Ezzel szemben a legújabbkor városiasodott közösségeiben a prostitúció elítélése afféle közmegegyezésként jelenik meg, vagyis már nem törvény vagy közösségi szabály, hanem kimondatlan belső elvárás, belsővé tett előítélet diktálja az egyének számára a prostituált

³ „A prostituált jogtól, írásos szerződéstől független, megvétele egyszeri alkalomra vonatkozik, szóbeli egyezséggel, és viszonylag olcsó, s [...] nem játszik szerepet számára a szexuális megkívánás. Tartóssabb kapcsolat (heterizmus) esetében az ügylet a vevő részéről bármikor és következmények nélkül felbontható. Ilyen formában a prostitúció nem különleges jelenség, hanem a magántulajdonon alapuló társadalmi berendezkedés szerves része. A tevékenység kereskedelmi, illetve áruviszonyná válik, és ezért a kereskedelem mindenkorai szabályának vetik alá: eladhatóság, „csomagolás”, PR, hírnév, jó minőség, visszatérő vevő, stb.” (Forrai, 2010, 99. o.).

megbélyegzését.⁴ Ez a belsővé vált vélekedés (tudniillik a prostituált egyöntetű megbélyegzése) nyugtalanító ellentétben áll az intézményrendszer szolgáltatásait igénybe vevők tekintélyes mennyiségével.⁵

Elias gondolatmenetében a lovageszménynek megfelelő viselkedés kitűnő példát szolgáltat arra, hogy az elvárt (ideális) és a valós társadalmi viselkedésmódok között számos esetben jelentős különbségek mutatkoznak. Amint a lovagi rend eltávolodik az egyházi intézményrendszertől, majd a nyugat-európai társadalmak fokozatos pacifizálódásával súlyát veszíti, a harci képességek helyében kialakul a lovagiasság, a lovagias viselkedés, mint a civilizált lét zsinórmértéke. A lovagi kor „*courtoisie*”-fogalma (udvariasság, udvarképesség) egyfajta naiv társadalomfelfogást tükröz: a jó és a rossz, a nemes és a paraszt szembeállítását. A lovag azonban – kiművelt viselkedés ide vagy oda –, önmagában is hordozza ezt a kettősséget: szíve hölgyének egyfelől verset zeng a vártorony tövében, s plátói érzelmeit dalban mondja el, de ki nem élheti őket (helyette az epekedés édes kínjait éli meg), másfelől viszont a társadalom alacsonyabb rendjeiből válogatott nők igénybe vételével igenis kielégíti szexuális szükségleteit – s ez utóbbit természetesen lovagi viselkedésének hatókörén kívül teszi.⁶

A késő középkori és kora újkori „lovagias” viselkedés kettősségét igazolja az a nyilvánosságfelfogás is, amelyet Habermas (1971) vázol fel: míg a kora középkori nyilvánosságban nem különült el a mai értelemben vett magán- és közélet, addig az újkorban e kettő kezd szétartani, s mire a 19–20. század fordulójára jutunk, kialakul a magánélet és a közélet kifejtett kettőssége. Ezzel párhuzamosan megszilárdul a családi közeg magánjellege és a hivatás színterének közéletisége. Érthető tehát, ha a lovag, mint elhivatott közszereplő, a *courtoisie* szelleméhez igazítja viselkedését, ám magánemberként enged ösztöneinek. E kettősség pedig a közvélemény szemében nem okoz megbotránykozást.

Az újkorban, mint az előző fejezetben felvázoltuk, a prostitúció terén megtörténik az átalakulás a közösségre beágyazott, egyéni tevékenységből az iparosodott, árucikként kezelt tevékenységbe. Ezzel maga a nő és annak szerepe lényegül át.⁷

⁴ Ilyen közegben egy-egy politikai szexbotrány egyenes utat jelenthet az érintett politikus bukásához – ami elképzelhetetlen lett volna akár egy görög városállamban, akár egy késő középkori feudális monarchiában.

⁵ A prostituáltak számáról és a „vevőkör” nagyságáról csak hozzávetőleges becslések állnak rendelkezésre, de bármelyik magyarországi statisztikát tekintjük, előbbiek esetében sokezeres, utóbbiak esetében pedig több tízezer nagyságrendet találunk.

⁶ Miután a lovageszmény, a *courtoisie* a polgárság körében is elterjed, sajátos módon hasonló kettősség jelenik meg a polgárlányok körében, mint az sejtethető Márai Sándor *Egy polgár vallomásai* című művéből, amelynek egyik részletében a szerző megemlékezik az erkölcsös viselkedésre nevelt polgárlányok polgárfiúkkal a lépcsőfordulók alatt végzett szexuális felfedező játékaikról.

⁷ Említést érdemel itt még az az átalakulás, amely a 20. század első felének Európájában a házasság intézményében történt: az érdekházasságok felől a szerelmi házasságok irányába tolódó tartós és intézményesített párkapcsolatok bizonyos mértékben delegitimálták a prostitúció intézményét. Míg egy érdekházasság esetében – legalábbis a férfi részéről – elnézhető tett volt a feleség megcsalása (s a feleség részéről is csak azért volt követelmény a hűség, hogy a tiszta vérvonal, s így a vagyon jogilag védett öröklése biztosított legyen), addig a személyes és szexuális vonzalmon alapuló szerelmi házasság mindkét fél részéről nagyobb fokú hűséget, teljes odaadást követelt. E tényező a prostitúciót a liminális státusz felé lökte. Némiképp színezte a helyzetet, hogy a hosszú háborúk alatt a családjuktól

Az 1960-as években kialakult radikális feminista elméletek a prostitúciót máig dominánsan a szexuális kizsákmányolással, a rabszolgasággal azonosítják, ennek megfelelően olykor „abolicionista” megközelítésről is beszélnek, s a nők globális és lokális elnyomását látják benne (Leidholdt, 2003 és Farley, 2003). A szolgáltatásokat igénybe vevő férfiak mellett ugyancsak kárhozzátják magát az államot, amely „futtatóként” fenntartja a prostitúció rendszerét, s aktívan vagy passzívan közreműködik a nők kisémmizésében. A prostitúált e felfogás szerint áldozatként jelenik meg, aki kényszerű munkájának negatív hatásait egyedül kell, hogy elszenvedje (Raymond, 1999).⁸ A 20. század derekán tehát még mindig kétpólusú a prostitúáltak megítélése, s változás csak a század végére áll be.

A prostitúáltak önmegítélése és a posztmodern fordulat

Hogyan élik meg a prostitúciót maguk a prostitúáltak, pontosabban milyen az a narratíva, amelyet ők alkotnak saját helyzetükről? A 20. század végén e téren átalakulás vette kezdetét: a bűnöző/áldozat dichotómiát felváltotta a jó prostitúált (egyes, esetleg többes szám első személyű definíció) és a rossz prostitúált (egyes vagy többes szám harmadik személyű meghatározás) kettőssége. Ennek oka pedig a következő: „A prostitúált rákényszerül, hogy egy koherens narratívát építsen fel saját szerepéről, és a társadalomban elfoglalt helyéről. Az önnarratíva felépítésében a prostitúált nők különböző stratégiákat alkalmaznak annak érdekében, hogy pozitív képet mutassanak be magukról és a stigmatizált, deviánsnak, szégyellnivalónak tartott identitásról leválasszák magukat. Ennek a stratégiának egyik jellemzője, hogy az általuk (vagy véleményük szerint a külvilág felől érkező, őket azszal azonosító) negatív véleményeket áthárítják a »másik«, a »rossz« prostitúáltra” (Bódis, 2012, 236. o.). Az önnarratíva felépítése során a prostitúált nők liminális létbe kényszerülnek, amelynek során elhagyják az „otthont” az „utcaért”. Annak érdekében, hogy olyan identitásstruktúrát építsenek fel, amely számukra és – véleményük szerint – a társadalom számára is elfogadható, kialakítják a „jó” prostitúált és a „rossz” kurva kettősségét és szembenállását. Mindeközben igyekeznek a „rossz” kurva szerepét a „másik”, a „bűnös” prostitúáltra hárítani, ugyanis nem képesek elszakadni attól a már internalizált, rájuk kényszerített szereptől, amely szerint valójában nem létezik „jó” prostitúált, csak „rossz” kurva – állítja Bódis (i. m.). Gaspar (1988) megállapítása szerint „[a] megkérdozettek folyamatosan arra tesznek kísérletet, hogy elválasszák személyes életüket prostitúált tevékenységüktől. Ennek egyik kifejeződési eszköze, hogy elhatárolódnak a többi prostitúálttól. Az a mechanizmus, hogy a stigmát más prostitúáltra hárítják, strukturális része az identitásépítési folyamatnak.”

elszakított férfiak testi szükségleteinek kiélése körülményessé vált. A hadsereg vagy brómot adagolt a kedélyek csillapítására, vagy szemet hunyt afölött, hogy a katonák erőszakot tegyenek a megtámadott területeken élő nőkn. Áthidaló megoldásként esetleg fizetett alkalmazottakat biztosított számukra. Így átmeneti időszakokra a prostitúáltak szolgálatai újra viszonylag legitimált formát öltöttek, csökkentve a női polgári lakosságra irányuló agresszív cselekedeteket. Európa teljes pacifizálódásával azonban visszaállt a korábbi, delegitimált állapot.

⁸ Ugyanakkor ennek az irányzatnak a képviselői nem beszélnek arról, hogy férfiak is előfordulnak a prostitúáltak között, hogy akadnak prostitúáltak, akik önként – bár esetleg nem kizárhatóan valamilyen szexuális abúzus pszichoszexuális traumájának közvetett hatására – kerülhetnek e tevékenységi körbe, s hogy a prostitúció, mint fentebb jeleztük, tág értelemben túlmutathat a pusztán szexuális szolgáltatások körén.

A prostituáltak önmeghatározásának illetően változásai egyértelmű utat mutatnak afelé, hogy a kibertérben egyszerre, egy személyben, egy időben legyenek a vágyak hölgyei és áruba bocsátott tárgyak.

A prostitúció jelenségkörével kapcsolatos fenti megfontolások (mind a feminista megközelítés, mind a bűnöző/áldozat dichotómia, mind pedig a liminalitás-narratíva) megfelelő módszertannal igazolhatónak bizonyulnak, bár abban koránt sincs konszenzus, hogy a prostitúció létrejöttében és fenntartásában az egyéni (leginkább pszichikai) motivációk, vagy a társadalmi (s ezen belül főleg gazdasági) tényezők játszanak-e nagyobb szerepet.⁹

A szociológiai szakirodalomban hagyományosan devianciaként taglalt jelenséggel kapcsolatban a 21. század kezdete behozott egy új szempontot, amelynek vázlatos kifejtésére e tanulmány tesz kísérletet.

Közösségek a közösülésért

A 20-21. század fordulóján, a posztmodernként címkézett időszakban a habermasi értelemben vett nyilvános szféra és magánszféra egybemosódik, s ilyenformán megfordul az újkorban érvényesülő, széttartó tendencia. Ezúttal azonban már nem a feudális nagyúr szimbolikus reprezentációja biztosítja, hogy a magán- és a közélet egybeforrjon, s egy egységként legyen észlelhető, hanem a posztmodern közvetített nyilvánosság teremti meg az alkalmas technológiai és társadalmi közeget¹⁰ arra, hogy az egyén felépítsen egy olyan magánéletet, amely volta- képpen közélet, hiszen széles nyilvánosság¹¹ számára elérhető.¹²

A posztmodern mediatisztált nyilvánosság termékei, a web 2.0 logikájával működő médiafelületek új lendületet és egyúttal új szintet adtak a prostitúciónak. Megjelentek az online szexpartnerkereső oldalak, amelyek – funkcióik bőségét tekintve – villámgyorsan felsorakoztak a népszerű társaságimédia-felületek mellé, rengeteg ötletet és eszközt átvéve a Facebooktól, a Twitterről és más web 2.0-ás szolgáltatásoktól. Ezekben az oldalakon a prostituáltak ingyen vagy csekély díjazás ellenében hirdetőként regisztrálhatnak, majd egy adatlap kitöltését követően bekerülnek az oldal adatbázisába, ahol az általában szintén regisztrációra készített vendégek meglehetősen összetett keresési szempontok szerint böngészhetnek a hirdetések között. Az anonim regisztráció mind hirdetői, mind vendégoldalról látszólag könnyűvé és biztonság-

⁹ E kérdés részletesebb feltárásához ld. (Vajda, 2012) interjút, a jelenség magyarországi helyzetképehez és a helyzet kezelésének civil módszereihez pedig a (TASZ, 2012) szolgál adalékként.

¹⁰ Ezért beszél DiMaggio et al. (2001, 307-308. o.) az internet kettős referenciájáról, egyfelől *technikai infrastruktúráként* (nyilvános TCP/IP hálózatként vagy más szélessávú hálózatként, mint pl. az AOL és más alapvető protokollok), másfelől az infrastruktúra lehetőségeiből eredő *használati módok összességéként* (World Wide Web, elektronikus levelezés, többszereplős online interaktív terek) határozva meg az internet mibenlétét.

¹¹ Az internetjog a konkrét bűncselekmények vizsgálatát megelőzően szokta elemezni a nyilvánosság *hic et nunc* vélt vagy valós kiterjedését, és absztrakt kategóriaként tekint a nyilvánosságra. Nem az számít tehát a nagy nyilvánosság előtt elkövetett bűncselekmény megítélésekor, hogy valójában milyen széles körű nyilvánosságot ért el egy-egy kommunikatív megnyilvánulás, hanem hogy *ekvén* lehetőség volt-e a széles nyilvánosság elérésére.

¹² Maga a posztmodern mediatisztáció oldja fel azt a dilemmát is, amely az így felépített „köz-magánélet” valódiságára, hitelességére kérdez rá: mivel a mediatisztált nyilvánosság virtuális világot hoz létre, az ebben megjelenő egyének realitása vagy virtualitása az objektív valóság nézőpontjából („a realitásból”) kellő támpont hiányában nem ítélt meg hitelt érdemlően, csakis a virtualitáson belülről.

gosság teszi az ügylet lebonyolítását, azonban a helyzetet színezi, hogy – mivel nem a kiberszex, hanem a való életben zajló szexuális cselekmény a cél – mindenképpen szükség van személyes találkozóra a szexuális szolgáltatás igénybe vételéhez. Azaz a regisztráltak online kommunikáció során szervezik meg offline szexuális kapcsolataikat, majd ugyancsak online kommunikáció során csatolnak vissza az offline történetekre a közösségi oldalakon.

A magyar nyelvű online szexpartnerkereső oldalak közül e tanulmányban két olyat vizsgálunk, amelynek legalább 800 hirdetője van, és legalább két éve jelen van a magyar webpiacon.¹³ Mindkettő országos hatókörű, azaz a hirdetők magyarországi régiókat, illetve városokat jelölhetnek meg tartózkodási helyként, s a két felület egymástól független tulajdonosi háttérrel működik. Az alábbi adatok 2014. július 10-i állapotot tükröznek.

1. rosszlanyok.hu – országos szexpartner- és masszázskereső weboldal, amely magyar, német és angol nyelven, mobil eszközökre és asztali számítógépre optimalizált változatban érhető el. Hirdetőinek száma a „szexpartner lányok” kategóriában 720 fő, a „masszázs lányok” kategóriában 251 fő (e kettőből összesen a vidéki, azaz Budapesten kívüli helyszínt megadó lányok 410 feletti számban szerepelnek az oldalon). A „dominák” kategóriában 27 fő, „fiúk”-ból 111 fő (ebből 71 hetero-, 40 homoszexuális), „párok”-ból 24 profil, „transzvesztiták” kategóriában pedig 41 regisztrált fő van jelen. Mindez összesen körülbelül 1170 hirdetőt jelent.
2. beszamolok.com – szintén országos szexpartner- és masszázskereső weboldal, amely ugyancsak magyar, német és angol nyelven, mobil eszközökre és asztali számítógépre optimalizált változatban érhető el. Hirdetőinek száma Budapesten 370 nő, 31 férfi, 19 transzvesztita és 14 pár, vidéken pedig 198 nő, 35 férfi, 6 transzvesztita és 6 pár, vagyis összesen 682 szexpartner hirdetővel rendelkezik az oldal. Ehhez járul 289 budapesti masszázshirdető (240 nő, 11 férfi, 38 pár), valamint 26 vidéki (24 nő és 2 férfi), azaz mindösszesen 995 regisztrált hirdető található az oldalon.

Vizsgálatunk azért szűkült mindössze két tematikus weboldalra, mert a magyar nyelven elérhető online szexpartnerkeresők közül e kettő emelkedik ki mind a regisztrált felhasználók számát, mind a napi látogatottságot tekintve, amelyet a két oldal SEO-ja (keresőoptimalizálás) is mutat és támogat: az egyszerre több tematikus honlapon is regisztrált szexpartnerek nicknévére Google keresést lefuttatva az első találati oldalon rendre e két portál hivatkozásai találhatók.¹⁴

¹³ Az online szexpartnerkereső oldalakat szemlélő szexpartner.hu honlap 31 különböző tematikus oldalt figyel, azonban ezek között egyrészt jelentős átfedések vannak, másrészt akad, amelyik már nem létezik. Ezért tartottuk célszerűnek a „kézi válogatás” elvégzését és a vizsgálatba bevont oldalak relevanciájának maximalizálását azzal, hogy nagy látogatottságú és aktívan működő oldalakat vizsgálunk. Más, kisebb szexpartnerkereső oldalak gyakran 3-4 különböző domainnév alatt, de adatbázisukat tekintve azonos tartalommal és igen szerény közösségi funkciókínálattal működnek, s nem ritkán mindössze kétszámjegyű a hirdetők mennyisége, tehát megítélésünk szerint kisebb relevanciával járna az elemzésük.

¹⁴ Az elemzésbe eredetileg szintén bevonni tervezett baszni.com weboldal nem kizárólag klasszikus prostitúciós tevékenységek szervezésére szolgál, hanem heterizmuson alapuló állandó szexkapcsolatok kialakítását is célozza, vagyis a prostitúció fentebb részletezett tágabb értelmezését veszi alapul (jelzi ezt a nyitólapon hirdetett, 149 ezret meghaladó regisztrált felhasználói mennyiség is). Üzleti modellje – a beszamolok.com és a rosszlanyok.hu oldalaktól eltérően – nem ATL-alapú, hanem emelt díjas felhasználói SMS üzenetekre építi bevételeit, méghozzá meglehetősen offenzív marketinggel.

A két vizsgált weboldalon a következő közös nevezőkre lelünk.

- Masszázsszolgáltatás és szexpartnerség elkülönítése: e tanulmánynak nem tiszte és témája, hogy körüljárja a kétféle szolgáltatási forma közötti különbséget, és finom megkülönböztetéseket tegyen a kizárólagos (szakszerű) masszázs, a szexuális szolgáltatással együtt járó masszázs, valamint a kizárólagosan szexuális természetű szolgáltatás között. Mivel azonban mindkét formában és a közöttük lévő átmeneti variációban is anyagi ellenszolgáltatás történik, e tekintetben hasonlóság van közöttük. (A beszamolok.com esetében már a belépőoldalon megjelenik a választási lehetőség a kétféle szolgáltatás között, a rosszlanyok.hu oldalon pedig a főoldalon ugyan elkülönül a két kategória, de a szexpartnerkeresési eredmények között mindkét kategóriába tartozó találatok megjelennek, más-más alapszínnel jelölve.)
- A hirdető a Goldstein-féle kategorizáció szerint¹⁵ a call-girl-, a háziprostituált- és a masszázsszalonos prostituálti körből kerülnek ki.
- Regisztráció után bővebb tartalom érhető el: a hirdető részletes adatait, elérhetőségét, és természetesen minden közösségi funkciót (fórum, chat, szavazás stb.) kizárólag nicknév megadásával és e-mailben érkezett aktiváló kód érvényesítését követően lehet elérni, azaz be kell kerülni a vendégadatbázisba ahhoz, hogy a közösségi funkciókat használni lehessen.
- Fényképes hirdetések: vendégként nem kötelező profilképet beállítani, de hirdetőként minimálkövetelmény legalább egy fotó feltöltése.
- Közösségi funkciók: regisztrációt követően részben a Facebookról, részben pedig más tipikus közösségimédia-oldalakra származó lehetőségek állnak rendelkezésre, mint a fórum, az üzenőfal, a chat, a személyes üzenetváltás, a fényképek „tetszikelése”, szavazásokban való részvétel, nyereményjáték, fejlesztési ötletek beküldése stb.
- Beszámolóírás lehetősége: mindkét portál alapvető funkciója, amely a megtörtént vagy épp meghíúsult randevúk, ügyletek leírására és a hirdető értékelésére szolgál.
- Valós idejű chatszolgáltatás: elsősorban hirdető és vendégek között működik, megkönnyítve az azonnali és közvetlen kommunikációt. Annyiban hasonlít ez az online csevegés a bordélyházak világához, hogy az intenzív fátikus kommunikáció igen fontos részét képezi a kapcsolatnak. Ahogyan egy határozott véleményben hallható: „A vendégek nagyon nagy része nem a szex miatt jön, hanem azért, hogy meghallgassák őket, hogy valaki törődjön velük, hogy valaki megsimogassa egy kicsit a lelküket” (TASZ, 2012).
- Saját nyelvezet és szakzsargon, amelyet részben jogi önvédelem és öncenzúra motivál (például prostituált = lány, kliens = vendég, pénz = ajándék, strici = menedzser), részben a közösségi összetartás (például MT = makktárs, azaz olyan férfitárs, aki prostituálthoz jár, NF = natúr francia, webi = webmester, adminisztrátor, beszi = beszámoló, védőöltözet, védőruha, esőkabát = óvszer, baszoba = az aktus helyszíne stb.).
- Három nyelven elérhető oldalak: a magyar mellett angol és német nyelven is elérhetőek a törzstartalmak (jóllehet a hirdetések szövege nem minden esetben).
- Mobileszközökre optimalizált megjelenés: a látogatottság növelése és a helytől függetlenített elérés érdekében mindkét oldalnak megvan a mobilváltozata, amely lényegi funkcióvesztés nélkül kínálja fel az oldal tartalmát.

¹ Goldstein (1979) a következő prostitúciótípusokat különítette el: kitarzott nő, call-girl, szállodás lány, háziprostituált, masszázsszalonos prostituált, utcalány.

E tényezők egybevágnak a prostitúciós szolgáltatások hagyományos közegének sajátoságaival, hiszen a bennfentesség, a beavatottság és a közösségi összetartás motívumait jelenítik meg (vesd össze például azzal a nyelvészeti közhellyel, hogy a saját nyelvezet kialakítása különállást és összetartozást egyaránt kifejez, így szubkultúra kialakulásához vezet).

Az alább részletezett funkciók többletet hordoznak az offline világhoz képest.

- A beszamolok.com esetében a megírt beszámolót a vendégek egy gombnyomással hasznosnak vagy haszontalannak ítélik, sőt szöveges indokolást is hozzátehetnek, ezzel beállítva a beszámolót író vendég megbízhatósági indexét.
- A beszamolok.com oldalon a vendégeknek és a hirdetőknak egyaránt rangfokozatai vannak. A vendégek egy huszonkét fokú (!) skálán mozoghatnak, a hirdetők ötféle „kasztba” tartozhatnak, meghatározott pontgyűjtési rend szerint.

A még a beavatottak számára is csak ügyyel-bajjal követhető bonyolult pontszerzési metódus¹⁶ a kasztrendszer kategóriáival és címkéivel arra szolgál, hogy egyrészt folyamatos aktivitásra buzdítson, másrészt a beavatottság érzését adja a legaktívabb felhasználóknak,

¹⁶ „Az oldalon különböző módokon lehet pontot gyűjteni. Minél több pontot szerez valaki, annál magasabb rangba kerül.

Rangok – pontszámok – vendégeknek.

Menedzser, megbízhatatlan: 1 pont alatt

Friss újoncka: 101 és 150 pont között

Ismerkedik az oldallal: 151 és 200 pont között, és 1 beszámoló

Billentyűbetyár: 201 és 250 pont között, és 2 beszámoló

Kezdő irogató: 251 és 300 pont között, és 3 beszámoló

Fejlődő: 301 és 400 pont között, és 4 beszámoló

Már Valaki itt: 401 és 500 pont között, és 5 beszámoló

Lelkes irogató: 501 és 700 pont között, és 6 beszámoló

Lehet adni a szavára: 701 és 1000 pont között, és 7 beszámoló

Megbízható: 1001 és 1300 pont között, és 8 beszámoló

Belát a dolgok mögé: 1301 és 1700 pont között, és 9 beszámoló

Rutinos harcos: 1701 és 2200 pont között, és 10 beszámoló

Nagytudású: 2201 és 2800 pont között, és 11 beszámoló

Szexguru: 2801 és 3500 pont között, és 12 beszámoló

Élő lexikon: 3501 és 4300 pont között, és 13 beszámoló

Könyvet írhatna: 4301 és 5200 pont között, és 14 beszámoló

Veterán: 5201 és 7000 pont között, és 15 beszámoló

Törzsvendég: 7001 és 10000 pont között, és 16 beszámoló

Mindentudó: 10001 és 15000 pont között, és 17 beszámoló

Becsben tartott: 15001 és 21000 pont között, és 18 beszámoló

Vezérhím: 21000 és 30000 pont között, és 19 beszámoló

V.I.P.: 30001 pont felett, és 20 beszámoló

Rangok – pontszámok – hirdetőknak.

Hirdető: 351 pont alatt

Csevegő hirdető: 351 és 1000 pont között

Törzshirdető: 1001 és 3000 pont között

Kiemelt törzshirdető: 3000 és 10000 pont között

V.I.P. hirdető: 10001 pont felett

a kevésbé aktívakat pedig a hiányérzet fokozása révén erősebb jelenlétre sarkallja. A beszamolok.com esetében az aktivitásra buzdítás kifinomult módszerekkel történik: a megszerzett pontérték és rangfokozat csökken, amennyiben a vendég 69 naponta nem tesz közzé újabb beszámolót. A piaci kontinuitás mellett ez azt a célt is szolgálja, hogy folyamatos legyen a felhasználók közösségi jelenléte az oldalon, ugyanis „*ez egyfajta virtuális tagdíj, 69 naponta egy élmény megosztása, hogy a magas rangokkal csak aktív, a többiek számára hasznos infókat megosztó felhasználók legyenek kiemelve*”¹⁷ (vesd össze a lovagi virtus rendszeres és módszeres, nyilvánosság előtti bizonyításával, a rendszeres próbatételekkel).

A rosszlanok.hu esetében az aktivitás fenntartását kevésbé direkt célok szolgálják: pont- és rangrendszer egyáltalán nincs, az üzemeltető mindössze egy üdvözlő üzenetet küld a regisztráció évfordulóján a vendégnek. Az éppen bejelentkezett hirdető jelenlétét külön jelzi az oldal, hogy megkönnyítse velük a kapcsolatfelvételt. A virtus bizonyítása (vagyis a beszámolóírás) viszont ugyancsak központi eleme az oldálnak, bár itt nincs minősítési rendszer, amely alapján rangsorolhatók a lányok (lásd a következő fejezetet).

Működési elvek és gyakorlat: a csevegőfalak kvalitatív tartalomelemzése¹⁸

A vizsgált felületeken főként olyan nők (ritkább esetben férfiak, illetve transzneműek) hirdetnek, akik felnőtt korúak, saját lakásban vagy bérleményben várják vendégeiket, esetleg rendezvényekre is hívhatóak, tevékenységüket fő- vagy mellékállásban, egyéni szervezésben vagy kisközösségekben végzik, s zömmel életminőségük fenntartásához (például egyetemi tanulmányaik könnyebb finanszírozásához) választják a prostitúciót. Ilyen értelemben a vizsgálatunk figyelmen kívül hagyta a fiatalkorúak prostitúcióját, a hagyományos utcai prostitúciót (lásd a 13. lábjegyzetben szereplő felosztást) és annak káros egyéni és társadalmi következményeit, valamint nagyrészt eltekintett a prostitúció egyéni pszichológiai vonatkozásaitól.

Célunk egy olyan társadalmi-technológiai platform leíró bemutatása és kommunikációs jellemzése, amely könnyebben elérhetővé teszi a prostituáltak itt meghatározott körének szolgáltatásait, és saját virtuális világot épít ki a prostituáltak leírt csoportja és potenciális vendégek számára. A virtuális világ történései először megteremtik a lehetőséget arra, hogy a realitásban létrejöjjen a találkozó a vendég és a hirdető között, majd az ott (tudniillik a realitásban) zajló eseményekre csatolnak vissza.

„*BESZÁMOLÓKKAL KAPCSOLATOS »SEFTELÉSÉRT« azonnali kitiltás jár az oldalról. Azaz akár a vendég »kér valamit« jó beszámolóért cserébe, akár a lány ajánl fel valamit, azonnali kitiltást von maga után. MINDEN ilyen esetben várjuk a visszajelzést! Ha visszajelzés érkezik, és bebizonyosodik, hogy valós, akkor, aki eddig írt az adott lányról, mind »gyanúba keveredik«, hogy ő is élt a felkínált lehetőséggel, ezért ha ilyet tapasztalsz, jobb, ha AZONNAL jelzed felénk, ne legyen ebből probléma. Pillanatok alatt kitiltok ilyesmiért bárkit, ez a legsúlyosabb vétség, amit el lehet követni az oldalon*” – áll a beszamolok.com oldalon a beszámolóírókat tájékoztató oldal tetején „nulladik” szabályként, vörös betűkkel.¹⁹

¹⁷ Forrás: http://www.beszamolok.com/lap/cimlap_szemelyes/index.php

¹⁸ Az idézeteket minden esetben eredeti szövegükkel, nyelvhelyességi és helyesírási korrekcióra nélkül közöljük. Valamennyi idézett oldal utolsó letöltésének ideje 2014. július 9.

¹⁹ Forrás: <http://www.beszamolok.com/lap/vendegeknek/index.php>

A rosszlanyok.hu oldalon a következő utasításokat találjuk a beszámolóíráshoz: „[...] minden értékelés – a negatív értékelés is – megjelenik az oldalon a hirdető adatlapján a Kapott fül alatt. Utána a hirdető tudja kommentelni, kategorizálni magának, hogy melyik fül alá teszi a kapott értékelést. Elfogadhatja azt, vagy meg is kérdőjelezheti. Akár el is rejtheti az adatlapjáról, ha nem ért vele egyet. FONTOS: de ettől még ott marad a bejegyzés a Rejtett fül alatt, hogy kapott egy értékelést, amit a beküldője adatlapján el lehet olvasni a megfelelő helyen. Így mindenki a véleményének helyt adunk. A látogatóink minden beírást megtalálnak a megfelelő helyen, és el tudják dönteni, kinek hisznek.”²⁰

Mint látható, a kétféle stratégia abban tér el, hogy az értékelés alanya végül hozzászólhat-e a beküldött beszámolóhoz vagy sem (másképp: vitás esetben az oldal adminisztrátora vállalja-e a döntőbíró szerepét vagy sem). Am ennél lényegesebb az egyezés abban, hogy a beszámolók csak szigorú moderálási elvek mentén jelenhetnek meg, és hogy a beszámoló az adott felhasználó – hirdető vagy vendég – digitális identitásának (Fehér, 2013 és Fehér, 2014) szerves részét képezi. Mégsem beszélhetünk azonban itt kizárólagosan *digitális* identitásról: az oldalon kialakított imázs mögött a realitásban is létező hirdető áll. Erre rímelnék a további moderálási elvek, amelyek szerint a jó ízlés keretein belül kell fogalmazni, hiszen „a lányoknak nem feje van, hanem arca, amikor arról írsz. Apróságok, de mégis rossz százalék marad a lányokban, ha úgy írtok róluk, ahogy kutyáról, vagy lóról szokás.”²¹

Ugyancsak fontos szabály emellett a diszkréció megtartása: a hirdető valódi nevének, címének és más személyes adatainak kiadása mindkét oldalon kitiltást von maga után. Sajátságos ellentételezése azonban ennek a „fotógarancia” intézménye: amennyiben a személyes találkozót követően a vendég a hirdető profiloldalán látható fotók valódiságát és retusátlanságát egy gombnyomással igazolja, a hirdetés „fotógaranciássá” válik, s egy erre utaló külön címkét kap, növelvén ezáltal a digitális identitás hitelességét. A digitális identitás elvben az, aminek a virtuális közegen belül állítja magát, de e színtereken a digitális identitás nem tud függetlenné válni a valóstól, mert különben a mesterségeség vádja érné, ami a hölgy hitelességének, egyúttal pedig a „termék” piaci értékének és a rá irányuló keresletnek a csökkenéséhez vezetne.

A beszámolók besorolásából legalább ugyanolyan komplex rendszert épített ki a beszamolok.com, mint a vendégek rangjaiból.²²

²⁰ Forrás: <http://rosszlanyok.hu/rosszlanyok.php?pid=userFAQ>

²¹ Forrás: <http://www.beszamolok.com/lap/vendegeknek/index.php>

²² „[...] a beszámolók 6 kategóriába fognak kerülni.

- rossz
- jó
- nagyon jó
- felejthetetlen
- istennő (férfi esetén isten:))
- Időpont egyeztetési probléma

A beszámoló besorolási kategóriáját te magad határozhatod meg, de indirekt módon. A már beküldött és jóváhagyott beszámolóidat sorrendbe tudod rakni, ezen sorrend határozza meg, melyik kategóriába kerül az adott beszámoló. Sorrend állítására minden beszámoló jóváhagyásakor egyszer van lehetőség. Azaz, ahányszor hagyunk jóvá beszámolódat, annyiszor tudod beállítgatni újra is újra a már jóváhagyott beszámolóid sorrendjét.” Forrás: <http://www.beszamolok.com/lap/beszamolobesorolas/index.php>, a teljes besorolási rendszerrel ugyanitt található meg a részletes, példázó leírás is.

A leírás idézett részletén túlmenően ugyanezen az oldalon különösen árulkodó az a mondat, amely alapján „istennőből mindenkinek csak egy lehet”. Az imádat tárgyainak hierarchiájában csak egy hölgy lehet a csúcson – groteszk kifigurázása ez a monogámiának, de jó analógiája a lovagok elvileg egyetlen (gyakorlatilag viszont tetszőleges számú) hölgyre irányuló plátói vonzalmának, azzal a különbséggel persze, hogy itt a megtörtént szexuális aktus alapján kapja a lány a címkét, szó sincs tehát plátói viszonyról. A lovagi romantika virágzásához a bálványozottakon kívül bálványozókra is szükség van. Ők a klasszikus lovagkorban a nemesi családok fiatalabb fiai közül kerültek ki, akik az elsőszülöttségi jog elve miatt ki voltak zárva az öröklésből, s így a törvényes házasság és a családalapítás lehetőségéből. A fiatalabb nemesfiúknak meg kellett elégedniük alacsony sorban élő szeretőikkel, nemesi származásuk jeleként pedig egy előkelő hölgyet bálványoztak (Pósán, 1994). A kiberlovagok (online szexpartnerkereső oldalakon aktív férfiak) esetén ez a helyzet megváltozik, a bálványozott hölgy és az alacsony sorban élő szerető egy és ugyanaz a személy lesz, akit így a „legkisebb nemesfiúk” (tudniillik a hagyományos párkapcsolatban sikertelen férfiak) megfelelő anyagi háttérrel könnyen elérhetnek.

Mint utaltunk rá, az online szexpartnerkereső oldalakon hirdetőik értékét az a kapcsolati háló adja meg, amelynek részeivé válnak. A hirdetőik és a vendégek között néhol egészen közeli virtuális kapcsolatok alakulnak ki. Számos esetben tapasztalható a flörtölés csaknem művészi szintre emelése, amely a kiberviszonyt az üzlet irányából a lovagiasság felé tolja:²³ A beszamolok.com némelyik felhasználója például rendszeresen verseket ír kedvenc hirdetőjének csevegőfalára.²⁴ Az ilyen megnyilvánulások a virtualitásban a naiv

²³ Két példa két különböző felhasználatól a számtalan közül: „Pedig én hogy imádnám minden porcikádat!!!! Habzsolnám tested minden báját, élvezném hangod minden harmóniáját, innám szavaid szelíd folyamát, s ölelnélek vágyaim folyamával. Csók!“ Forrás: <http://www.beszamolok.com/lap/cseveges/?lid=192515>, „Örülök, hogy jókedvre derítettelek:)))) szép álmokat, én Veled álmodom:))) Érezd, Hidd és Tudd hogy a gyönyörűség mely Benned öltött testet örökre Veled marad:)) Milliő csók“. Forrás: <http://www.beszamolok.com/lap/cseveges/?oldal=2&lid=192515>

²⁴ Egy lírai hangvételi példa:
 „Egyszer majd eljő az a pillanat,
 mikor a zaj is elillan,
 csak ülünk hallgatag, némán,
 várva a másik mit lép: s talán
 mindketten tudjuk, mit kéne tenni,
 de egyikünk sem mer lépni.
 Ez az csók pillanata,
 s mindketten égünk a vágtyól,
 mormogva magunkban:
 talán a másik fél is ezt akarja.
 Tenyerünk izzad, ajkunk remeg,
 tekintetünk a másik szemében mereng.
 S mikor már mondanád neked menned kell,
 a másik fél forrón megölel,
 csak szorít, nem enged el,
 hogy ez a pillanat sose múljon el.
 S érezzük most itt az idő,
 hogy ajkaink a vágtyól égve eggyé váljanak,
 s elcsattanjon a csók egy szempillantás alatt.“

Forrás: <http://www.beszamolok.com/lap/cseveges/?oldal=32&lid=181568>, 2012. 10. 10-i bejegyzés.

lovagi költészet elemeit idézik fel, miközben tény, hogy a realitásban anyagi ellenszolgáltatásért létesített alkalmi (bár esetleg visszatérő) szexkapcsolat áll a háttérben. E tanulmány fő gondolata éppen e kettősségre alapoz: a kiberlovagok kimódolt udvarlása belső ellentmondást takar valódi céljaikhoz képest, amint a középkori lovagok kiművelt költészete is palástolni igyekezett az egyenes szexuális célzásokat és a testiség közvetlen kiélésének vágyát. Mindkét esetben igaz, hogy a költemények a nyilvánosság elé kerülnek, tehát fátiikus funkcióval is bírnak.

A lovagköltészet és a kiberlovagok költeményei közötti formai hasonlóság nehezen tagadható. Vessük össze az idézett sorokat Chrétien de Troyes francia trubadúr Lancelotról szóló versrészletével: „*Oly édes volt a végtelen / cirógatás, oly jóleső / az egyre hulló csókeső*”. A nemes és az úrhölgy viszonyának leírása aszerint válik a lovagi irodalomban részletessé, „kiműveltebbé”, hogy a hölgynek milyen magas a társadalmi státusza. A fenti idézet mellett Lancelot érzéki élményeiről így ír a költő „*Ezer gyönyört és kéjt talált / Jó Lancelot egy éjen át.*” A kiberlovagok azon alkalmi költeményei, amelyek kifejezetten a hölgyeknek szólnak, szinte mulattatóan moderáltak és ízlésesek.²⁵

Egy zaklató érkezését követő felháborodott bejegyzés nyomán született vers egy, a zaklatott lány iránt rajongó felhasználótól:

„Felállt oszt ment Lynához a hülye paraszt.
Ujjával nem jutott beljebb csak egy araszt!
Rázta a csengőt mint a zárlat
Lyna meg nézet - Ki ez az állat?
Felkeltette álmából a kis drágát
és most dühösen tölti csajsziink a napját.
Ej emberek! Ne legyünk már, ilyen IQ szegények.
Jelentkezzünk be jó előre, mint a közlegények!”

Forrás: *uo.*, 2012. 09. 20-i bejegyzés.

S egy szintén epekedő darab, szintúgy a fenti hirdetőnek címezve:

„Neked viszont, Lynám szép jó reggelt kívánok!
A negyedik fényképednél sokszor meg, meg állok.
Nézegetem jobbról, balról,
le se veszem szemem a csodáról.
Csak azt képzelem, hogy kinézek az ablakon
És Te kacsintasz vissza rám a teraszon.
Jaj de elkapnálak ott kint tündérem finoman,
csak mindig szertefoszlik álmom az ajtóban!
Hát ez is a férfiak egyik nagy hibája,
hogy többet akarnak a jóból, de hiába.
Szóval kedves kis angyalom,
a fényképeidet imádom nagyon, nagyon!”

Forrás: *uo.*, 2012. 08. 22-i bejegyzés.

²⁵ Egy mértéktartóan epekedő példa:

Csak kicsi csevegés,
aztán napokig nélküled szenvedés.
Néha sok a mondandó
és aztán semmi tangó!
2012. 10. 03.

A „lovagias” viselkedést olyan elemek segítik, mint például a mindkét vizsgált oldalon jelenlévő rubrikák a hirdetések szövegében: itt megadható a hirdető kedvenc étele, itala, virága, parfümmárkája, édessége stb. – hogy ezek közül melyik járul esetleg a pénzbeli „ajándék” mellé, az már csak az érkező vendégen múlik, de a megadott adatok alapján mindenesetre végletekig csökkenthető a „mellényúlás” esélye.

Szintúgy a rendszeres, flörtölő célzatú kapcsolattartást szolgálja az erősen fátikus jellegű kommunikáció, amely a hirdető üzenőfalán akár napi többszöri esemény is lehet: a napközben beköszönések, virtuális „jőéjtpuszik”, ártatlan csevegések nyilvánvalóan gyakoribbak, mint a személyes szextalálkozók, s aktívan támogatják a mindig online állapot iránti felhasználói igényt (ahol csak az látszik igazán, aki általában elérhető az oldalon).

A kifejezetten saját hirdetői üzenőfalakra²⁶ koncentrálna a kommunikáció témája: legtöbbször az általános kapcsolattartó csevegés (beköszönés, a lány dicsérete versben²⁷ és prózában²⁸ stb.),

- aktuális információk megvitatása (elérhetőség, szünetidő),
- ritkábban a hobbi körül zajlik a csevegés (például sportok és alakformálás körüli diszkusszió, zenei linkek cseréje a hirdető és a vendégek között),
- vagy aktuális gondok megvitatása történik (egy-egy bosszantó vendég, bántó megjegyzés, stb., illetve olyan kérdések, mint pl. ha egy lányhoz csak telefonos bejelentkezés lehetséges, hogyan járjon el az érdeklődő siket vendég).

²⁶ Elemzésünkben mindkét vizsgált oldalon a két legtöbb beszámolóval rendelkező hirdető csevegőfalának tevékenységét tekintettük át a 2012. július 10. és 2014. július 10. közötti időszakban.

²⁷ Gondolatom a munkáról tovaszáll,
a kis Bunny vajon mit csinál?
Filmezget vagy mással cseveg,
netán egy szerencsével heteg?

Kóstolgatja a finom főztjét,
vagy megsimogatja kutyusa szőrét?
Az is lehet, hogy zenére szomjazik.
Grease paródiákkal viszont nem foglalkozik.

Helyette hallgat sok-sok csoki számot,
főleg, amire jó nyomni a egy kis táncot.
Meglíbbenti az ütemre csodás popsiját,
a szomszédból pedig lesik szexi műsorát.

Haj, de laknék én is tündérem közelben!
Megnézném a táncát minden héten.
Vagy ha előadna egy kis kán kánt,
megörökíteném szememmel azt a látványt.
2012. 10.

²⁸ Hm...elnézve az új képeket,vegyes érzelmek dúlnak bennem.A mi Lynocskánk eddig is ravaszul és mesterien adagolta új képeit,vigyázva arra is,hogy ne kaphassunk infarktust.De ez a kis beszi-recorder ma valahogy nem vigyázott ránk...:-)gyönyörűek,s ilyenkor még büszkébb az ember (énember),hogy karjaiban tarthatta Ót:-) – 2012. 11. 13.-i bejegyzés

Külön érdekesség, hogy a bántó megjegyzések után milyen szorosan zárja össze sorait a rajongó kiberlovag-közösség, s milyen hamar utálja ki magából idegenként az inkriminált megjegyzés elkövetőjét.

Az egyik lányt bejelentkezés nélkül megrémisztő agresszív zaklató esetének közzétételét követően született (fentebb lábjegyzetben idézett) vers megmutatja a kiberlovagok költészetének kötetlenebb oldalát: az udvarló verseken túlmenően megannyi költemény inkább egymás szórakoztatásának célját szolgálja. Ezek a szövegek közel állnak a trubadúrköltészet azon darabjaihoz, amelyek a polgárasszonyokkal és jobbáglányokkal folytatott szexuális viszonyt és annak eseményeit írják le, lényegesen szókimondóbb formában.²⁹ Hasonló miniköltemények fellelhetők a vizsgált mintában is.³⁰

Végző soron a szent és a profán összeütközését, sőt összemosódását követhetjük nyomon a kiberlovagok költeményeiben. Középkori párhuzamként idézhető a paródia műfajába tartozó, ismeretlen szerzőtől származó 12. századi, ófrancia nyelvű, *Audigier* című szöveg, amelyben a nemes szerelmet „a szakrális magasztos szférájából durván és kíméletlenül a profanitás trágardombjára vetik”, összezavarva és hosszú időre észrevehetetlenné téve a szerelem és a szexualitás, a magasztos és az alantas között húzódnó vékonyka választóvonalat (Agamben, 2008, 53. o.). A posztmodern korszak kiberlovagjainak kettős viselkedése a szerelem és a szexualitás, az „égi” és a „földi” szerelem elkülönítésének platóni gondolatán alapul (Szabics, 1997).

Összegzés

Elemzésünk során párhuzamot vontunk a késő középkori lovagias viselkedés kívánalmi és a posztmodern korszak online „makktársainak” lovagiassága között, s megállapítottuk, hogy a középkor végi lovageszmény ambivalenciája visszaköszön az online szexpartnerkereső oldalakon látható férfiviselkedésben. Igazoltuk a bevezetőben megfogalmazott hipotéziseket, amelyek szerint

(H1) az online megvalósuló prostitúció a legnépszerűbb közösségimédia-plattformok eszköztárából merít, ennek következtében

²⁹Ismeretlen francia trubadúr verse:

*Fogván két kezemmel,
a gyöpre leültem.
Haj, kiabál a szentem,
játékom néki nem kell:
"Csúfságát elhordja menten!
Verné meg az Úr!
Oly kemény, olyan kegyetlen,
fáj is cudarul!"*

³⁰ A pasikat hanyagolhatod,
de a Citromot befogadhatod.
Egy kis gyakorlásra vagy sokra,
mindig vevő vagyok a dologra. J
(2012. 08. 24.)

- (H2) erős koherenciát tud teremteni a felhasználók között, akik – a fenti kettősségre visszautalva – egyszerre vannak üzleti és mintegy-plátói viszonyban.
- (H3) Az intenzív és nyílt kommunikáció szókimondó mivoltát árnyalják és korlátozzák a férfi-nő kapcsolatban a nővel szembeni tisztelet szabályai.

E szabályok a vizsgált felületeken az „on-lányokkal” szemben is szigorú szabályként érvényesülnek, némileg álszentté téve a prostitúcióval szemben meglévő, egyébként is képmutató társadalmi kommunikációt.

A tanulmányban végső soron egy új, az igazolt hipotézisekben körülírt diskurzustípus rajzolódik ki. E 21. századi mediatizált diskurzus sajátosságai közé tartozik, hogy (1) online készíti elő, majd vitat meg offline cselekményeket, hogy (2) formai értelemben a középkori lovagi költészet elemeinek sajátosságait viseli magán, miközben (3) a nyilvánosságnak egyszerre eszményi és profán tartalmait jeleníti meg, vagyis egyidejűleg szolgál érzelmi és gazdasági célokat.

Irodalom

- Agemben, G. (2008): *A profán dicsérete*. Budapest: Typotex Kiadó.
- Bódis E. (2012): Bűn és kánon a prostitúció példáján keresztül. In: Kulcskérdések a társadalomtudományban. 2011-2012. Kánon és apokrif. Budapest, ELTE TTK, 231-239. Online: file:///C:/Users/BT/Downloads/Kulcsk%C3%A9rd%C3%A9sek%20EBook_m%C3%A1jus_21.pdf (utolsó letöltés: 2014. július 9.)
- Burley, N., Symanski, R. (1981): Women without: An evolutionary and cross-cultural perspective on prostitution. In: Symanski, R. (ed.): *The immoral Landscape: Female Prostitution in Western Societies*. Toronto, Butterworth & Co.
- Buss, D. M., Schmitt, D. P. (1993): Sexual strategies theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100, 204-232.
- Elias, N. (1987): A civilizáció folyamata. Budapest, Gondolat.
- Farley, M. (2003): Prostitution and the Invisibility of Harm. *Women & Therapy* 26: 247-280. Special issue on Women and Invisible Disabilities, Banks, M. – Ackerman, R. (eds).
- Fehér K. (2013): Az Y-generáció digitális identitása. Online: <http://digitalisidentitas.blog.hu> (utolsó letöltés: 2014. július 9.)
- Fehér K. (2014): Milyen stratégiák mentén épül fel a digitális identitás? *Médiakutató*, 2, 139-154.
- Forrai J. (2010): A prostitúció mint megszaladási jelenség. In: Csányi V. – Miklósi Á. (szerk.): *Fékesztett evolúció. Megszaladási jelenségek az emberi evolúcióban*. Budapest, Typotex, 87-115.
- Gaspar, M. D. (1988): *Garotas de Programa: Prostituição em Copacabana e Identidade Social*. Rio de Janeiro, Jorge Zahar Publishers.
- Goldstein, P. J. (1979): *Prostitution and Drugs*. Lexington Books.
- Habermas, J. (1971): *Strukturwandel der Öffentlichkeit*. Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft. Berlin: Neuwied.
- Leidholdt, D. A. (2003): Prostitution and Trafficking in Women: An Intimate Relationship. In: Farley, M. (ed.): *Prostitution, Trafficking and Traumatic Stress*. Binghamton, NY: Haworth, 167-183. Online: <http://www.prostitutionresearch.com/Leidholdt%20Prostitution%20and%20Trafficking%20in%20Women.pdf> (utolsó letöltés: 2014. július 9.)
- Molnár A. K. (2014): Arctalan hangok. In: Lányi András-László Miklós (szerk.) *Se vele, se nélküle? Tanulmányok a médiáról*. Budapest: CompLex Kiadó, 51-83.

- Pósán L. (1994) A középkori lovagi szerelem. In: *Rubicon* (6), online: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_kozepkori_lovagi_szerelem/ (utolsó letöltés: 2014. szeptember 13.)
- Raymond, J. (1999): The Health Effects of Prostitution. In: Hughes, D. M. – Roche, C. (eds.): *Making the Hann Visible: Global Sexual Exploitation of Women and Girls*. Kingston, Rhode Island, Coalition Against Trafficking in Women, 59–63.
- Szabics I. (1997): Platonizmus és trubadúrköltészet. *Palimpszeszt* (8), online: http://magyar-irodalom.elte.hu/palimpszeszt/08_szam/03.htm (utolsó letöltés: 2014. szeptember 13.)
- TASZ = Társaság a Szabadságjogokért (2012) Hol itt az igazság? Szexmunka Magyarországon. Online: http://indavideo.hu/video/hol_van_itt_az_igazsag (utolsó letöltés: 2014. július 9.)
- Vajda R. (2012): Szexmunka vagy rabszolgaság? Online: www.community.eu/2012/10/01/szexmunka-vagy-rabszolgasag/ (utolsó letöltés: 2014. július 9.)

